

καθ' ἡμέραν ἡ δὲ οὐσία αὕτη σπανιωτέρα δλονέν ἀποβαίνει, συνεπεία ἐξαντλήσεως καὶ μὴ ἀντικαταστάσεως τῶν ἐκ δένδρων, παραγόντων τὸ ἐλαστικὸν τοῦτο, δασύν. Τὸ ὅρυκτον τοῦτο ἀναπληρωματικὸν ἐπιτυγχάνεται ὡς ὑποστάθμη τῆς καθαριζομένης τῆς ὑγροπίσης (goudron) διὰ τοῦ θειικοῦ ὀξέος· παρουσιάζεται δὲ ὑπὸ μορφὴν μελαίνης οὐσίας, ὁμοίας τῇ ἀσφάλτῃ καὶ ἐχούσης τὴν ἐλαστικότητα τοῦ caoutchouc. Ἡ ἐν εἶδει ζύμης αὕτη μάζα θερμαινόμενη μέχρις ἐλαττώσεως τοῦ ἀρχικοῦ αὐτῆς ὅγκου κατὰ 60/100 μετατρέπεται εἰς ὕλην ἀνάλογον πρὸς τὸ ébonite. Ἡ διαλύσις αὐτῆς ἐν νάφθῃ ἀποτελεῖ λαμπρὸν ἀπομονωτικόν· διὰ διαλύσεως αὐτοῦ ἐν οἶνοπνεύματι ἐπιτυγχάνεται ἀδιάβροχον χρίσμα πρὸς στίλβωσιν (vernis). Φαίνεται ὅτι πειράματα τοῦ νέου τοῦτου ὕλικου ἐγένοντο ἐπιτυχῶς ἐν Ἀγγλίᾳ.

Ἀμαξοδοτοχία τοῦ γερμανοῦ αὐτοκράτορος.—Ἀρτί ἐπερατώθη αὐτοκρατορικὴ ἀμαξοδοτοχία ἐν Βερολίνῳ, εἰς κατασκευὴν τῆς ἀπόρίας τρία ἑξαπλήθησαν ἔτη καὶ ἤτις ἐστοίχισεν 8,750,000 φρ. Ἡ ἀμαξοδοτοχία αὕτη ἀποτελεῖται ἐκ 12 ἀμαξῶν, συγκαινωμένων πρὸς ἄλληλα διὰ διαδρόμων. Ἡ τῆς βιβλιοθήκης αἵθουσα εἶναι ἐπεστρωμένη διὰ Γοθελινείων ταπήτων, προερχομένων ἐκ τῶν ἀνακτόρων τοῦ Σαρλοτεμβούργου, τὸ δὲ ἐστιατόριον ἔχει τὰ τῶν ὕλων πλαίσια καὶ τὰ ἐπιπλα ἐκ ὁρῶς· μία αἵθουσα εἶναι καθ' ὅλοκληρίαν ἐπιπλωμένη καὶ ἐπεστρωμένη διὰ λευκοῦ σατέν, ἑτεραι δὲ δύο δὲ ἀμαξαί εἶναι ἐπίσης πολυτελῶς διασκευασμέναι καὶ εἴτα ὑπάρχουσι μία αἵθουσα ὑποδοχῆς μετὰ μαρμαρίνων συμπλεγμάτων καὶ ἀγαλμάτων, ἐν πολυτελεῖς καπνιστήριον καὶ τρεῖς ἀμαξαί χρησιμεύουσαι ὡς κοιτῶν μετὰ μικροῦ κοιμητηρίου, ἐκάστης περιλαυδανούσης καὶ λουτροῦνα. Πρὸς τούτοις ὑπάρχει εἰρὸν μαγειρεῖον καὶ διάφορα διαμερίσματα διὰ τὴν ἀκολουθίαν καὶ τοὺς θεράποντας.

Ἡ ἑλπίς τῆς Γαλλίας.—Ἡ γαλλικὴ ἐπιστήμη εἰρίσκειται ἐνώπιον ἰδιόζοντος προβλήματος, πῶς δηλ. νὰ παρακωλύσῃ τὴν ἐλάττωσιν τοῦ πληθυσμοῦ τῆς χώρας. καθόσον ὁ ἀριθμὸς τῶν κατοίκων τῆς Γαλλίας τοσοῦτον ἐλαττοῦται ὅσον οἱ θάνατοι ὑπερβαίνουν· τὰς γεννήσεις κατὰ 40,000 τοῦλάχιστον ἐντὸς ἔτους. Τῆς αὐξήσεως τοῦ ἀριθμοῦ τῶν γεννήσεων μὴ ἀποδειχθείσης πρακτικῆς, ἡ παρούσα ἑλπίς ἔγκειται ἐν τῇ ἐλάττωσει τοῦ ἀριθμοῦ τῶν θανάτων.

Ἐν τελευταίᾳ τινι συνεδρίῳ τῆς νέας Ἑταιρίας πρὸς προστασίαν τῶν παιδῶν, ὁ διδάκτωρ Ροσάρ ὑπέμνησεν ὅτι ἀκριβῶς πρὸ ὀκταετίας μόνον κατεγγέλιτο ἐπὶ τῷ ὅτι προεῖπεν ὅτι ὁ πληθυσμὸς θὰ καθίστατο στάσιμος πρὸ τοῦ τέλους τοῦ αἰῶνος καὶ ἐδήλωσεν ὅτι 250,000 βρέφη ἀποθνήσκουσι κατ' ἔτος, ἔξ ὧν 100,000 μόλις θὰ ἠδύναντο νὰ περισωθῶσι δι' ἐπιμεμελημένης φροντίδος. Αὐστηροὶ νόμοι ἐψηφίσθησαν ἤδη πρὸς ὑποβοήθησιν τῆς παρακωλύσεως τῆς μεγάλης ταύτης καταστροφῆς τῆς ζωῆς. Ἡδὴ παρόμοιον θεωρεῖται τὸ παρέχειν εἰς βρέφη ἡλικίας κατωτέρως τοῦ ἔτους οἰανδήποτε στερεὰν τροφήν, ἐξαιρέσει τῆς ἐπὶ τῇ βίβλῃ ἱατρικῆς συμβουλῆς παρεχόμενης. ἀπαγορεύεται δὲ ταῖς τροφαῖς νὰ χρησιμοποιῶσι θάλασσαν (βυζύστρας) μετὰ ἐλαστικῶν σωλήνων. Προσπάθειαι πρὸς τούτοις καταβάλλονται ἵνα καταπεισθῶσιν αἱ παρισιαναὶ μητέρες νὰ θηλάζωσι μόναι τὰ ἴδια βρέφη.

Ἐν τῇ Ἐκθέσει τοῦ Σικάγου.—Τὸ ἐν τῇ ἐν Σικάγῳ ἐκθέσει ἰαπωνικὸν τμήμα ἔσται ἐν τῶν μύλλον ἐνδιαφερόντων. Ὁ Μικᾶδος θ' ἀποστείλῃ 2,000 ἰάπωνας ἐργάτας πρὸς μελέτην τῶν ἐν τῇ βιομηχανίᾳ προδῶν τῶν ἄλλων ἠθνῶν καὶ ἐξοικείωσιν αὐτῶν πρὸς ταύτας.

Ἐντὸς μικροῦ ἄρξεται ἡ κατασκευὴ εἰρυτάτου ξενοδοχείου, ἔχοντος σχῆμα ἐλέφαντος. Ὁ ἐλέφας οὗτος θὰ φέρῃ ἐξώστην ἐπὶ τῆς στέγης ὅστις θὰ περιλαμβάνῃ ἀστεροσκοπεῖον καὶ θὰ εἰρίσκηται εἰς ὕψος 200 ποδῶν ὑπὲρ τὴν ἐπιφανείαν τοῦ ἰσχυροῦς. Τὸ ξενοδοχεῖον τοῦτο θὰ δύναται νὰ περιλάβῃ 700 πρόσωπα.

Ὁ πύργος Γουάκιν.—Διὰ δαπάνης 25,436 λ. στ. ηὔρεψίσθη ὁλόκληρος ὁ γῶρος ὅπου θ' ἀνεγερθῇ, ὡς γνωστὸν, ἐν Λονδίνῳ ὁ πολὺς πύργος Γουάκιν. Ὁ πύργος οὗτος ἔσται κατὰ 150 μέτρ. ὑψηλότερος τοῦ Ἐφφέλ, θὰ δύναται νὰ περιλαμβάνῃ τριπλασίους ἐπισκέπτας καὶ θὰ στοιχίσῃ ὀλιγώτερον παρ' ὅσον κατ' ἀρχὰς ὑπελογίσθη.

ΓΝΩΜΑΙ ΣΟΦΩΝ.

Δὲν ὑπάρχει ζέσις μὴ καταπραῖνονμένη τῇ παρόδῳ τῆς ἡλικίας. Τὸ λαμπρότερον πῦρ τοῦ κόσμου εἶναι ἐπὶ τέλους σωρὸς ἀπειλυνμένης τέφρας.

EDM. SCHERER.

Ἡ φιλοφροσύνη εἶναι διαρκὲς ἐμπόριον εὐφυνῶν ψευδολογιῶν.

FLÉCHIER

Εἰς τὴν τῆς ψυχῆς γενναιοδωρίαν ὀφείλομεν νὰ προσδλέψωμεν καὶ οὐχὶ εἰς τὴν τῶν χειρῶν.

J. J. ROUSSEAU.

Αἱ προαισθήσεις εἰσὶν οἱ προφῆται τῆς καρδίας, διότι ἡ καρδία εἶναι ἐν τῷ ἀπορρήτῳ αὐτῆς βίῳ διορατικὸν μαντεῖον.

VAUVENARGUES.

Ὁ ἄνθρωπος εἶναι πάντοτε μάρτυς τῶν ἰδίων αὐτοῦ ἐλαττωμάτων.

CARMEN SYLVA

Λέγεται ὅτι ἡ λύπη γηράσκει· ἀλλὰ τὰ ἔτη γηράσκουσι πολὺ περισσότερον.

COMMERSON

Ὁ πρὸς μεγαλουργήματα ἱκανὸς κρίνεται ἐκ τῆς προσοχῆς, ἣν ἐφιστᾷ ἐπὶ τῶν ἀσημάντων πραγμάτων.

Τάκιτος.

Ἡ ἐν ταῖς κηδεύαις πομπῇ ἀφορᾷ εἰς τὴν τῶν ζώντων ματαιότητα μᾶλλον ἢ εἰς τὴν πρὸς τοὺς νεκροὺς τιμὴν.

LA ROCHEFOUCAULD.

ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΑ.

ΕΥΞΕΙΝΟΣ ΠΟΝΤΟΣ

(Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον ἀριθμὸν).

§. 6. Κ λ ῑ μ α, Πα ρ α τ η ρ ῆ σ ε ι ς. Ἐκ τῶν ἐν ταῖς ἡγουμέναις §§ εἰρημένον γίνεται ὁλῶν ὅτι καὶ τὸ κλίμα πολὺ παραλλάσσει ἐν τῷ Εὐξείνῳ. Ἐτερον εἶνε τὸ πρὸς Β. ὑπέρψυχρον μὲν τὸν χειμῶνα θερμώτατον δὲ τὸ θέρος, καὶ ἕτερον τὸ πρὸς Ν εὐκρατέστερον. Ἀφ' οὗτο ἀπεδείχθη ὅτι τὸ γεωγραφικὸν πλάτος ὅφ' ὃ εἰρίσκειται χώρα τις ὀλίγιστα ἐπιδρᾷ ἐπὶ τοῦ κλίματος, νάει παρατηρήσεις γενόμεναι κατέδειξαν ὅτι ὁ Εὐξείνους καὶ ἡ Μικρὰ Ἀσία παραδόξως πῶς τάσσονται ἐν ταῖς πρώταις χώραις, αἵτινες τὴν ἀνωτέρω ἐπιστημονικὴν ἀλήθειαν θαυμασίως ὑποστηρίζουσιν. Ὑπὸ τὸ αὐτὸ γεωγραφικὸν πλάτος π. χ. οἷον τὸ τῆς Ἰταλίας κείμεναι ἐμφανίζουσι κλιματολογικὰς ἀντιθέσεις τοιαύτας, ὥστε ὁ ἀγνοῶν τὴν ἀνω ἀλήθειαν καὶ τὴν μέσην μόνον θερμοκρασίαν λαμβάνων ὅφ' ὅφιν ἠδύνατο κάλλιστα νὰ ἰσχυρισθῇ ὅτι αἱ χώραι αὗται ἀνήκουσι εἰς ἀντιθέτους τῆς γῆς ζώνας, τὴν ψυχρὰν καὶ τὴν θερμήν.

Διαιροῦμεν τὸν Εὐξείνους εἰς δύο κλιματολογικὰς ζώνας διὰ τὸ σαφέστερον, τὴν πρὸς Β· καὶ τὴν πρὸς Ν, καὶ ταύτας πάλιν εἰς Δυτικὴν καὶ Ἀνατολικὴν τμήματα ἐν σχήματι †. Γραμμὴ ἀπὸ τῶν ἐκβολῶν τοῦ Δουναβίου μέχρι τοῦ Κουβάνδ χωρίζει τὸν Εὐξείνους ὑπὸ κλιματολογικὴν ὄψιν. Τὸ πρὸς Β. μέρος φέρει τὸν τύπον τοῦ ρωσικοῦ κλίματος καὶ οἰονεὶ θεωρεῖται ὡς συνέχεια τῆς ἐπιφανείας τῆς Ν. Ρω-

σίας ιδίᾳ κατὰ τὸ δυτικὸν τμήμα, ἐφ' οὗ καὶ μάλλον ἐπιδρᾷ. Τὸ δυτικὸν τμήμα τῆς βορείου ζώνης δὲν εἶνε ἀνάλογον τοῦ γεωγρ. πλάτους, διότι τὸ κλίμα τῆς Ὁδησσού π. χ. τῆς Χερσῶνος τῆς Σεβαστουπόλεως κατὰ τὸν χειμῶνα εἶνε ψυχρότερον τοῦ τῶν Παρισίων τῆς Βιέννης καὶ αὐτοῦ τοῦ Βερολίνου, ἐνῶ τὸ τοῦ ἀνατολικῆς τμήματος (Ρεθλιδ-καλέ, Σουχοῦμ-καλέ) τῷ πακτικῷ καὶ φυσικῷ προσεγγίζει³. Οἱ κλιματικοὶ οὗτοι ὅροι φυσικῶς λόγῳ ἐπιδρῶσιν ὀλίγον καὶ ἐπὶ τῆς νοτίου ζώνης. Καὶ ἐν ταύτῃ δυνάμεθα νὰ παρατηρήσωμεν δύο τμήματα ἀνατολικὸν καὶ δυτικὸν χωρίζοντα ἀκριθῶς διὰ τοῦ Ἰνδζέ-μπουρνοῦ. Ἡ διαφορὰ εἶνε καταφανεστάτη καὶ ἀπὸ τῆς ἀπὸ Κων/πόλεως μέχρι Τραπεζοῦντος πλεόντας. Οὕτω τὸ μὲν πρὸς Δ. τμήμα, ὀνομάζονεν βυζαντινὰ κλίμα, τὸ δὲ πρὸς Α. τοῦ εἰρημένου ἀκρωτηρίου μέχρι Τραπεζοῦντος Ἀσιατικὸν ἢ Τραπεζοῦντιον. Καίτοι δὲ ἀμφότεραι αἱ πόλεις εὐρύνται ὑπὸ τὸ αὐτὸ γεωγραφικὸν πλάτος⁴ ἐν τούτοις τὸ κλίμα τῆς καὶ ἀνατολικώτερων κειμένης Τραπεζοῦντος μεγάλας παρουσιάζει διαφορὰς. Ἀληθὲς μὲν ὅτι ἡ μέση θερμοκρασία εἶνε σχεδόν, ἡ αὐτὴ καὶ ἐλαγίστην διαφορὰν δείκνυσιν (140, 27 ἢ τῆς Τρ. 150) ἀλλ' ἐν τῇ Τραπεζοῦντι ὁ χειμὼν καὶ ἰδίᾳ τὸ θέρος εἶνε θερμότερα ἢ ἐν ἄλλαις παραλλήλαις γῶραις τῆς Εὐρώπης Ἀσίας καὶ Ἀμερικῆς ταῖς ὑπὸ τὸ αὐτὸ πλάτος. Ἀφ' ἑτέρου ἡ τοῦ ἡλίου θερμότης ἐν Τραπεζοῦντι εἶνε μετριωτέρα ἀνάλογος τῇ ἐν Βιέννῃ ἢ τῇ ἐν Παρισίῳ⁵. Ἐν ἄλλαις λέξεσιν ἡ Τραπεζοῦς ἔχει καθαρῶς θαλάσσιον κλίμα, ἐνῶ τὸ τῆς Κων/πόλεως φέρει χαρακτηριστικῶς ἡπειρωτικόν. Ἡ ἀτμοσφαιρική πίεσις ἐν Τραπεζοῦντι εἶνε συγχοτέρα καὶ πλουσιωτέρα, ἀποτέλεσμα τῶν κυκλούντων τὰ νότια ἀνατολικά παραλλία ὁρέων, οὕτως ὥστε οἱ τὸ πρὸς Δ. μόνον ἀνεωγμένον πέλαγος πληροῦντες πυκνοὶ ὑδρατμοὶ καταπίπτουσιν ὡς βροχὴ συνεχέστερον. Πρὸς τούτοις ἐν τῇ Τραπεζοῦντι τμήματι συχνὰ εἶνε καὶ βορειοανατολικοὶ ἀνεμοί, ἀλλὰ δὲν ἔχουσι καταφυκτικὴν δύναμιν καὶ ἐνέργειαν, οἷαν ἐν τῷ δυτικῷ τμήματι τῷ βυζαντινῷ. Τὸ πρὸς Ν. τοῦ Δανουβίου καὶ τοῦ Αἰμου κλίμα τὸ πρὸς Δ. τοῦ Εὐξείνου εἶνε αὐτὸ τὸ ἐπικρατοῦν ἐν τῇ Β. Ἑλλάδι καὶ τῇ Μακεδονίᾳ. Κατὰ τὰς ἐκβολὰς ὅμως τοῦ Δανουβίου παρατηρεῖται βαρὺς χειμὼν ψυχρὸς πολὺ καὶ κατὰ τὸ θέρος θερμότης ὑπερβολική⁶. Ἐν γένει ὁ Πόντος ἔχει κλίμα δυσχερέστερον ἢ μεταχειρίσωμαι τὴν τοῦ Στράβωνος λέξιν, καὶ νιφέν κατὰ τὸν Θεόκριτον⁷.

§ 7. Ἰχθυολογία, ἀλιεΐα. Τὰ περὶ τῆς ποιότητος τῶν ὑδάτων τοῦ Εὐξείνου παρετηρήθησαν καὶ ὑπ' αὐτῶν τῶν ἀρχαίων. Ἐκτὸς τοῦ Ἀρριανού, ὡς ἄνω ἐρρήθη, καὶ ὁ Πλίνιος καὶ ὁ Ὀβίδιος ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς αὐτοῦ καὶ ὁ Β. Φλάκκος λόγον ποιοῦνται περὶ αὐτῶν. Ὡς ἐν τῇ ξηρᾷ οὕτω καὶ ἐν θαλάσῃ δὲν εἶνε εἰκὴ διεσπαρμένα τὰ ζῷα καὶ τὰ φυτὰ ἢ διαμονὴ καὶ διαδοσις αὐτῶν ἢ διαίτα αὐτῶν, αὐτὴ τέλος ἢ σύστασις αὐτῶν καὶ κατασκευὴ ὑπόκεινται εἰς ὀρισμένους τινας νόμους, ἐν ἄλλαις λέξεσι τὸ βασίλειον τῶν ζώων καὶ τῶν φυτῶν ζῶσι καὶ ὁρῶσιν ἀναλόγως τῆς κλιματολογικῆς ζώνης, ἀναλόγως τῆς ποιότητος τῶν ὑδάτων καὶ τοῦ βόθρου αὐτῶν, τοῦ γεωγραφικοῦ πλάτους κλ. Δι' ὅ καὶ ἡ θάλασσα μετὰ τοῦ ἐκτάκτου τῶν ζώων καὶ φυτῶν πλούτου αὐτῆς ἢ ὑπὸ τῆς ποιητικῆς φιλοσοφίας τῶν Ἰωνίων μετὰ τῆς ζωῆς καλουμένη εἶνε ἐπίσης κατωχημένη, ὡς καὶ ἡ ξηρὰ ἀναλόγως. Ἐξέστω δ' ἡμῖν ἐνταῦθα παρατηρήσαι ὅτι ἡ ἀλυμρότης τῶν ὑδάτων συντελεῖ, μεγάλως εἰς τὴν ἀνύψωσιν τοῦ εἰδικοῦ βάρους τοῦ ὕδατος, τότε δὲ διευκολύνεται ἢ ἐν τῷ ὕδατι διαμονὴ καὶ ἡ κολυμητική, παρακωλύεται δὲ ἡ τῆξις⁸. Κατὰ τὰς γενομένας ἀναλύσεις τὸ ὕδωρ τοῦ Εὐξείνου εἶνε τὸ ἡ τὸν ἀλυμρὸν τῶν λοιπῶν θαλασσίων, καὶ τὸ εἰδικὸν βῆρος αὐτοῦ ἐπομένως εἶνε 1,01418 κατὰ Marcel⁹.

Ὁ Πάντων τῶν ἀρχαίων παρατηρητικώτατος Ἀριστοτέλης εἰ καὶ καθ' ὑπερβολήν, λέγει ὅτι τὰ ὕδατα τοῦ Πόντου εἶνε τότεν γλυκέα, ὥστε ἐν αὐτῷ οὔτε τὰ μαλάκια γίγνονται οὔτε τὰ ὄστρεα κόδερα εἰ μὴ ἐν τῇσι τόποις ὀλίγοις¹⁰ ὅπερ καὶ ὁ Αἰλανὸς ἐπαναλαμβάνει λέγων ὅτι οὐδὲν τρέφεται ἐν αὐτῷ κήτος πλὴν τῆς φώκης καὶ τοῦ δελφίνου¹¹. Ἐν γένει δὲ ἰχθὺς ὁ Πόντος τρέφει κατ' ἐξοχὴν τὸν σκόμβρον, τὸν ρόμβρον ἢ ψῆτταν, τὸν ξιφίαν τὸ σαυακίαν, τὴν πηλαμύδα, τὸν ἀντακάρων¹² ἐξ οὗ καὶ τὸ σάκτιον τὰριχος¹³ τὸν λάβρακα, τὴν μύραιναν καὶ κατὰ τὰ

παραλλία προσέτι τὸν σκorpion, ἀφύας, κάριδας, κωθιοῦς καὶ ἄλλα εἶδη μυρία ὅσα

βόσκει ἡ ἀγάστονος Ἀμφιτρίτη,

περὶ ὧν ἡμῖν ἄτε μόνον γεωγραφοῦσιν οὐ πολλὴ φροντίς. Κατὰ τὰ παραλλία ἐπίσης ἀλιεύονται κάραβοι, ἄστακοι, ὄστρεα, ἰγίνων εἶδη κλ.

Ἐν τισι τόποις ἡ ἀλιεΐα εἶνε μεγάλη καὶ πλούσια ἀλλὰ δὲν διευθύνεται καλῶς.

Ὁ Εὐξείνος εἶνε πολὺ πτωχότερος κατὰ τὴν ἀλιεΐαν τῆς Κασπίας καὶ τῆς Μεσογείου, καίτοι παρὰ τῆς ἀρχαίας ἐθεωρεῖτο καὶ ἦτο πηγὴ μεγάλης χρηματιστικῆς ἐργασίας¹⁴. Καὶ ταῦτα ἐν ᾧ ἡ Κασπία ἐν τισι μέρεσι δὲν δύναται νὰ διαθρέψῃ ἰχθὺς ἕνεκα τῆς γλυκύτητος τοῦ ὕδατος¹⁵.

§ 8. Ἐμπορία. Προϊόντα, Ἀποικίαι, Λιμένες.

Μεθ' ὅλον τὸν περιορισμὸν τῆς θαλάσσης, τὸ ἀπόκεντρον καὶ τὸ ἄξενον αὐτῆς, ὁ Εὐξείνος ὑπῆρξεν ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων κέντρον καὶ πυρὴν σπουδασιότητος ἐμπορίας. Τὰ διάφορα ἐμποδία αἱ φαντασιώδεις δυσχερεῖαι ἤρθησαν ἢ διευκολύνθησαν διὰ τοῦ ἐπιχειρηματικοῦ τῶν Ἑλλήνων πνεύματος. Δὲν δύναται τις νὰ διαφυσθῇ ἐὰν εἴπῃ ὅτι πρῶτην ἀφομὴν εἰς τὴν ἐν τῷ Εὐξείνῳ ἐμπορίαν τῶν Ἑλλήνων παρέσχεν ἡ ἀλιεΐα τῶν θύνων. Αἱ μεγάλαι ἀγέλαι τῶν θύνων, οἵτινες κατὰ τὸ πρῶτον ἔαρ μικροὶ μετ' ὀλίγον πλαινώμενοι καὶ αὐξανόμενοι ἐκ τῶν ἀνατολικῶν καὶ τῶν νοτίων παραλλίων εἰσέρχονται εἰς τὸν Βόσπορον, ἐπεσπᾶσαντο πρωμώτατα τὴν προσοχὴν τῶν Ἑλλήνων, προχωρησάντων ἀμέσως πρὸς ἀνεύρεσιν τῶν πηγῶν τῆς θεΐας ταύτης εὐλογίας. Οὕτως ἐκ τοῦ Βοσπόρου ὁρμηθέντες συνέστησαν ἀλιευτικὰς ἀποθήκας καὶ σταθμούς. Οἱ συλλαμβανόμενοι ἰχθύες ἐξηραίνοντο, ἐστοιβάζοντο καὶ οὕτω ἐφέροντο εἰς τὰς ἀγορὰς πρὸς πώλησιν· διότι οἱ ἀλίστοι ἰχθύες ἦσαν, ὡς καὶ μέχρι τοῦδε κυριωτάτη τροφὴ τοῦ πτωχοῦ λαοῦ τῆς Ἑλλάδος. Παρεσκευάζον δὲ οἱ Ἕλληνες τὴν ἐμπορίαν ταύτην ἐπὶ τόπου καθότι εὕρισκοντο ἤδη ἐκεῖ καὶ ἀλατοπήγια. Ὡς δὲ μέχρι σήμερον τὸ ρωσικὸν χαβιάριον, οὕτω τότε τὸ ποντικὸν διεκρίνετο ἐκ θύνου ἢ ἀντακαίου παρασκευαζόμενον μεθ' ἄλατος ἢ μετὰ ὄρους. Μετ' οὐ πολὺ οἱ Ἕλληνες ἐτράπησαν καὶ ἐπὶ ἕτερα εἶδη τῆς ἐμπορίας· ὁ μυθικὸς τῆς Κολχίδος πλούτος¹⁶ δίστη καὶ ὄρη μεταλείων πλήρη ἐκίνησαν τὴν φιλόπλουτον ἀμιλλαν αὐτῶν. Ἐρία, διφθέραι, δέρματα, ξυλεῖα ἐπιτηδευσίᾳ εἰς ναυπηγίαν, μέταλλα, κρύσταλλος¹⁷ ὀπῶραι, ἐλαταί, κέγγρος, λίνας, κάνναβις, κηρός, πίττα¹⁸, σῖτας κλ. ἦσαν ἄρθρα τίμια ἐξαγωγῆς. Ἡκεῖτο δὲ προσέτι κτηνεμπορία, δουλεμπορία καὶ φαρμακεμπορία, διότι οἱ Ἕλληνες ἐκ τοῦ Πόντου ἐπορίζοντο τὴν μέλτον¹⁹ καὶ τὴν ἄψινθον. Ἑλληνικαὶ ἀποικίαι καὶ ἰδίᾳ ἐκ Μιλήτου διεσπάρησαν περὶ τὰς ἀκτὰς τοῦ Εὐξείνου μεσοῦσης τῆς ὀγδόης ἑκατονταετηρίδος καὶ ἀπώρισαν τὴν Σινώπην, ἣν ὁ μὲν Στράβων ἀξίολογῶν τὴν καλῆ²⁰ δὲ ἔθνικολόγος διαφανέστατην²⁰, εἶτα δ' ἐτέρας πόλεις περὶ τὰς εἰκοσι μόνον ἐν τῇ νοτίᾳ παραλλίᾳ ἑλληνικὴ ἐμπορία ἦλκυε κατὰ τὴν ἀκμὴν τῶν ἐλληνικῶν ἀποικίων. Τὸ Βυζάντιον, ἡ Ἡράκλεια, ἡ Ἡράκλεια τοῦ Πόντου²¹ ἡ Σινώπη, ἡ Ἀμισός, ἡ Κερασσοῦς²² ἡ Τραπεζοῦς, ἡ Φάσις, ἡ Διοσκουριάς, τὸ Παντικάπαιον καὶ ἡ Θεοδοσία (ἐν τῇ Ταυρικῇ Χερσονήσῳ), ἡ Τάναϊς (ἐν τῇ Μαιώτιδι), ἡ Ὀλβία, ὁ Τύρας, ἡ Ἰστρόπολις, οἱ Τόμοι, ἡ Κάλλαρις, ἡ Ὁδησσός ἡ Ἀπολλωνία Μεσημβρία καὶ ἄλλαι ἵνα μόνον τὰς κυριωτέρας ἐνταῦθα ὀνομάσωμεν ἦσαν κέντρα ἐμπορικὰ σπουδαῖα²³.

Τιμιώτερον ὅμως προῖον δι' ἐμπορίαν ἦτο ὁ ἐκ Πόντου σῖτος εἰσαγόμενος ἰδιαίτατα εἰς Ἀθήνας· διότι ἡ Ἀττικὴ δὲν ἐπάρκει πρὸς παραγωγὴν ἐπαρκοῦς δι' ἑαυτὴν σίτου, τὸ δὲ ἐν τρίτον τὸ τὰς ἀνάγκας τοῦ τόπου ἀναπληροῦν εἰσέγητο ἐξοθεν, μάλιστα ἐκ τοῦ Εὐξείνου. Τούτου δ' ἕνεκα οἱ Ἀθηναῖοι ἐφρόντιζον νὰ ἔχωσι καλὴν καὶ ἄφθονον ἐπιχορηγίαν σίτου. Καλὸς καὶ εὖωνος ἄρτος ἐν τῷ ἄστει τῆς Παλλάδος ἦν ἐκ τῶν ἀπαραιτήτων ὅρων τῆς εὐεξίας τῶν πολιτῶν καὶ τῆς ἡσυχίας τῆς πόλεως, ἐφ' ᾧ καὶ ὁ νομοθέτης καὶ ἡ πολιτεία πρόνοιαν περὶ τούτου ἔλαβον²⁴ καὶ τὴν ἐξαγωγὴν σίτου αὐστηρῶς ἀπηγόρευσαν. Ἐντεῦθεν αἱ προσεπάθον νὰ τηρῶσι τὴν δίοδον τοῦ Βυζαντίου ἐλευθέραν εἰς τὰς αἰταγωγὰς πλοῖα²⁵. Μετὰ ταῦτα καὶ ξένοι ἐπιχώριοι ἀνελάμβανον νὰ διεξαγάγωσιν ἐμπορίαν καὶ νὰ μεταφέρωσι δημητριακοὺς εἰς Ἀθήνας

διότι ἡ πόλις πλείστῳ τῶν πάντων ἀνθρώπων ἐπειτα-
κτῶσιν ἐχρήτο²⁶. Ἡ τῶν δούλων ἐμπορία διενεργεῖτο ἰδίᾳ
ἐν ταῖς πρὸς Α. τοῦ Εὐξείνου ἀποικίαις, διεκρίνεται δὲ ἐπὶ τούτῳ ἡ Διο-
σκουριάς τὸ Πειντικαπαιον καὶ ἡ Φαναγορία. Ἐν τῇ πρώτῃ μάλιστα
τῶν πόλεων τούτων τοσαύτη ἐμπορικὴ κίνησις ἐξαγωγῆς ἐπεκράτησεν
ὥστε περὶ τὰ τετρακόσια ἔθνη συνηλλάσσοντο καὶ ἑκατὸν τριάκοντα ἐρ-
μηνεῖς διήρχοντο²⁷.

Ἡ ἐμπορία κατ' ἀρχὰς ἐγένετο δι' ἀνταλλαγῆς. Οἱ Ἕλληνες ἀν-
τήλλασσον οἶνον πρὸ πάντων Θάσιον καὶ Χῖον, ἔλαιον πρὸς δὲ καὶ
διάφορα οἰκιστὰ σκεύη, ὡς τοῦτο ἐξ ἀνασκαφῶν ἐν Κριμαίᾳ κατεδείχθη.
Πολὺ μετὰ ταῦτα ἐπλήθυνεν ἡ τῶν νομισμάτων χρῆσις, ὧν ἡ ὕλη ἐλαμ-
βάνετο ἐκ τῶν ποντικῶν μεταλλείων.

Κατὰ τὴν ρωμαϊκὴν ἐποχὴν καὶ τὴν βυζαντινὴν ἡ ἐμπορικὴ
σπουδαιότης τοῦ Εὐξείνου δὲν ἐμειώθη²⁸. Ἐν τῇ ἀκμῇ τῶν ἰταλικῶν
ἐμπορικῶν πόλεων νέαι ἀποικίαι ἰδρύθησαν, ὧν διαπρεπεστάτη ἦν ἡ τῶν
Γενουαίων Κασσιόπολις²⁹. Ἐμπορικαὶ δὲ ὁδοὶ ἐπίσης ἦσαν καὶ πρὸς τὰ
ΒΑ, δι' ὧν ἐτελεῖτο ἐμπορία οὐχ ἥττον σπουδαία διὰ τῆς χώρας τῶν
Ἀθάρων καὶ τοῦ Δανουβίου μέχρι τῆς Γερμανίας.

Ἡ ἄλυσις τῆς Κ/πόλεως ἡ ἀνακάλυψις τῆς Ἀμερικῆς μετέστρε-
ψαν τὰς ὁδοὺς τῆς ἐμπορίας ἐκ τοῦ Εὐξείνου καὶ τῆς Μεσογείου.

Ἀλλὰ διὰ τῶν τελευταίων συνθηκῶν, περὶ ὧν ἐν ἐπομένῃ §, ἡ ἐμ-
πορία ἔλαβε νέαν ἀνάπτυξιν καὶ μεγάλην ὥθησιν. Ἐνεκα τοῦ ἐλευθε-
ρου πλοῦ οἱ ὑπάρχοντες λιμένες ἐβεβελιώθησαν καὶ ὁλονὲν βελτιοῦνται,
ἕτεροι δὲ συνέστησαν, ὡς ὁ τοῦ Ταϊγανίου, τῆς Χερσῶνος καὶ ὁ παρὰ
τὴν ἀρχαίαν Ὀδησσὸν τῆς νέας Ὀδησσού³⁰.

Λιμένες νῦν ἐκτὸς τῶν μνημονευθέντων εἶνε ἐν μὲν τῇ Εὐρω-
παϊκῇ καὶ Ἀσιατικῇ Ρωσίᾳ Ραστόβιον Κέρδζιον, Πότιον
καὶ Βατούμ³¹, ἐν δὲ τῇ Ἀσιατ. Τουρκίᾳ πρωτεύουσιν ὁ τῆς Τρα-
πεζοῦντος καὶ Σαμψοῦντος μετ' αὐτοῦς δὲ εἶνε ὁ τῆς Πον-
τοκρακλείας, τῆς Ἰνέπόλεως τῆς Ὀρδοῦ τῆς Κερα-
σοῦντος. Ἐν δὲ τῇ Θρακικῇ Παραλίᾳ ὁ τοῦ Ηύργου, ἐν τῇ
Βουλγαρίᾳ ὁ τῆς Βάρνης, καὶ ἐν Ρουμανίᾳ ὁ τῆς Κωνσταν-
τίας, τοῦ Σουλιναῖ, τῆς Ἰβραήλας καὶ τοῦ Γαλαζίου.
Ἡ ἐμπορία εὐρίσκειται ἐν ταῖς χερσὶ τῶν Ἑλλήνων, οἵτινες ἔχουσι
μεγάλα ἐμπορικὰ κέντρα ἐν ταῖς εἰρημέναις πόλεσι διακρινόμενοι διὰ
τὴν δραστηριότητα καὶ τὴν οὐδερέκειαν αὐτῶν. Μέγιστον δὲ ἐμπορι-
κὸν κέντρον πρώτης τάξεως περιττόν νὰ ὑπομνήσωμεν ὅτι εἶνε ἡ Κων-
σταντινούπολις.

§ 9. Ἐλευθεροπλοία καὶ Συγκοινωνία. Ὁ Εὐξείνους
εἶνε ἐλευθερος δυνάμει τῶν συνθηκῶν πάσῃ ἐμπορικῇ σημαίᾳ. Ἐκ τῆς
ἐλευθερίας ταύτης προσεπορίσθη μέγα ὄφελος ἡ αὐτοκρατορία καὶ ὁ
ὕψικόν. Τοῦρκοι καὶ Ἕλληνες μεγάλως ἀνέπτυξαν τὴν ναυτιλίαν καὶ
μεγάλας παρέσχον ὑπηρεσίας τῇ ἐμπορίᾳ³². Νῦν ἐν τῷ Εὐξείνῳ ἐκτε-
λοῦσι διαφόρους μὲν ἀλλὰ τακτικούς πλοῦς ἡ ἐταιρία τοῦ Αὐστρουγγρι-
κοῦ Λόγῳ, ἡ ρωσικὴ ἀτμοπλοικὴ ἐμπορικὴ ἐταιρεία, ἡ Ἰταλικὴ
Società Rubatino, ἡ γαλλικὴ τῶν Ναυτικῶν Διαπορθμεύ-
σεων (Messageries Maritimes) ἡ ἑλληνικὴ Πανελληνικός, ἡ
τοῦ κ. Κουρδζή³³. Ἐκτάκτως δὲ ἐκτελοῦνται καὶ ἕτεραι ἀτμο-
πλοικαὶ συγκοινωνίαι. Ἀγγλικά δὲ ἀτμόπλοια σιταγωγὰ μεταφέρουσι
σίτον εἰς τοὺς Εὐρωπαϊκοὺς καὶ ἄλλους λιμένας ἰδίᾳ ἐκ τῶν λιμένων
τῆς Ρωσίας καὶ Ρουμανίας τακτικώτατα. Τῷ παραδείγματι αὐτῶν
ἀκολουθοῦσι καὶ ἄλλων ἐθνῶν καὶ ἑλληνικά.

Σημειούσθω δὲ ἡμῖν ἐνταῦθα ἅψ' ὅς ὁ λόγος περὶ συγκοινωνιῶν ὅτι
καὶ ὑποδύχως κάλως συνδέει τὴν πρωτεύουσιν τὰς αὐτοκρατορίας
μετὰ τῆς Ὀδησσού.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

1) Ὑπάρχουσι παραδείγματα τοιούτων μεταβολῶν ἐν τῷ Εὐξείνῳ.
Ὁδοὶ σὺν τῷ Βοσπόρῳ καὶ τῇ Προποντίδι π. χ. ἐπάγη ὡς ἐκ τῆς
ἱστορίας γινώσκουμεν τῷ 762. Τοῦτο αὐτὸ ἐπανελήθη 1741 κατὰ τὴν
ἱστορικὴν περίοδον. Πρβλ. καὶ Tschihatschef Klein Asien σ. 42 ἐν
ὑποσημείωσει. Ὁ σοφώτατος ἀνὴρ σχετίζει τὴν τοῦ Βοσπόρου πῆξιν πρὸς
τὸν τῷ αὐτῷ εἶτι (1755) ἐπισυμβάντα ἰσχυρότατον σεισμόν τὸν τὴν Αἰο-
σάβωνα κατὰστρέψαντα.

2) Κουβάν = Ὑπανίς τῶν ἀρχαίων.
3) Ἐν Ὀδησῷ κατὰ Ἰούλιον + 220,50 κατὰ Ἰανουάριον — 50.
(Ἐν γένει + 380 καὶ — 300 καθ' ὅλην τὴν παραλίαν.
4) Τὰ αἷτια τῆς διαφορᾶς τοῦ κλίματος ὑπὸ τὸ αὐτὸ πλάτος
πρέπει ὁ διδάσκων ἐν τοῖς προεισαγωγικοῖς μαθήμασι νὰ ἐξηγήσῃται
τοῖς μαθηταῖς διὰ παραδειγμάτων π. χ. τὸ κλίμα τοῦ Πεκίνου, πόλεως,
ἥτις ἔχει τὸ αὐτὸ πλάτος τῆς Νεαπόλεως ἀναλογεῖ τῷ τῆς Κοπεγχά-
γης κτλ. καὶ νὰ παράσχῃ αὐτῷ ἔννοιάν τινα τῶν κλιματικῶν ἀνω-
μαλιῶν.

5) Τοῦτο κατὰ Tschihatcheff Kl: Asien σ. 45.
6) Μέτιθι: Βιργιλίου Γεωργ. 5', 350
Turbidus et torquens flaventes Hister arenas Πρβλ.
Αὐτόθι καὶ 196 καὶ Δ' 517.

7) Β', 73. Ζ' 307. Θεόκρ. KB, 28 « νιφέντος... Πόντου »
Πρβλ. παρὰ Πλουτ.: ἐν β: Θησέως 1.

8) Τὸ θαλάσσιον ὕδωρ πηγνύται οὐχὶ κατὰ τὸ ὀ ἀλλὰ κατὰ τοὺς
— 20 — 30' νὰ γραφῇ ὡτ' — 20 30.

9) Παρὰ P. de Tschihatcheff — Asie Mineure. Description
physique etc. Paris σ. 32.

10) Ἰστ: Ζφ. Η, 27.

11) » » ΙΖ', 5 — 10.

12) « Ἀντακαῖοι δελφισὶ πάρισσι τὸ μέγεθος » Στράβ. Ζ', 307.
Οὐδεμίαν δυστυχῶς περὶ τοῦ θέματος τούτου διατριβὴν γινώσκουμεν ὅτι
δ' ἐνταῦθα σημειούμεθα εἶνε προϊόν τῆς μικρᾶς ἡμῶν πείρας καὶ μελέ-
της ἀρχαίων συγγραφέων, οὓς ἔχομεν παρ' ἡμῖν, καὶ ἐτέρων τινῶν πλη-
ροφωρίων. Ὁ Στράβων λέγει περὶ τῶν παραλίων τῶν πρὸς Β' τῆς
Ἑλλάδος ὅτι πολλὰ ναύσταθμα καὶ πηλαμοδεῖα θαυ-
μαστὰ διήρχον καὶ ὅτι π. χ. ἡ τῆς Σινώπης χερσονήσος ἔχει καὶ
ἐπιφάνειαν ἐχινώδη καὶ ἀνεπίβαστον γυμνῶ τῷ
πόδι, ἅμα πληρωθέντων τῶν πετρίνων βόθρων θαλασσίου ὕδατος (IB',
545). Ὁ πολὺς Tschihatcheff ἐν τῇ Ζωολογίᾳ αὐτοῦ τῆς Μ. Ἀσίας
ὁμιλεῖ καὶ περὶ Εὐξείνου ἀλλὰ τὸ πολύτιμον σύγγραμμα τιμᾶται καὶ
πλείστον χρημάτων, μόλις δὲ κατωρθώσαμεν πολλὰ θυσιάσαντες νὰ
μετενέγκωμεν ἐκ Παρισίων πρὸς χρῆσιν ἡμῶν τὴν Φυσιογραφίαν, περὶ ἧς
ἄνω εἴπομεν.

13) Ὁ Βορυσθένης καθ' Ἡρόδοτον (Δ. 53) ἔχει ἰχθὺς τε ἀρίστους
διακρινδόν — κητέα τε μεγάλα ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ ἀνὰ κἀνθὰ. τὰ
ἀντακαίους καλεῖσθαι. Τὰ Ποντικὰ τὰ ῥίχη ἦσαν πε-
φημισμένα ἐν τῇ ἀρχαιότητι (Ὁρα καὶ Πιστοδ. Σ' 48).

14) Τοῦτο φαίνεται ἐκ τῶν νομισμάτων ἀρχαίων παραλίων τοῦ
Πόντου πόλεως, τῆς Σινώπης, Ὀλβίας, Παντικαπαιίου καὶ ἑρ' ὧν καὶ
ἰχθύες ἀπεικονίζονται.

15) Ἡ Ἀλιεία τῆς Κασπίας ἀποφέρει κατ' ἔτος κατὰ μέσον ὄρον
εἴκοσι καὶ πέντε ἑκατομμύρια φράγκων. Τίς ἡ τοῦ Εὐξείνου ἀγνοῦ-
μεν, διότι ἀπαιτεῖται νὰ λάβωμεν ὑπ' ὄψιν στατιστικὰς ὁλῶν τῶν περι-
χειμένων χωρῶν, ὅπερ ἀδύνατον; διότι ἀμφιβάλλομεν καὶ ἀν τοιαῦται
ὑπάρχουσιν.

Ἡ Κασπία κεῖται 26 μέτρα ὑπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ Εὐξείνου.

16) Στράβ. Α', 45 « πλοῦτος τῆς ἐκεῖ χώρας ἐκ τῶν χρυσείων
καὶ ἀργυρείων καὶ σιδηρείων δικαίαν ὑπαγορεύει πρόφασιν τῆς στρα-
τείας... Πρβλ. ΙΑ', 495, Ὁμ. Ι. Β, 856 Εὐρ. Ἀλκ. 980. Αἰσχ.
Πρ. 304, 714. Μ. Ἐτ' ὅμ. Χ α λ κ ς. Πρβλ. δὲ καὶ Kiepert Lehrb:
der alt: Geogr. σ. 89 ἐν σημειώσει. Ἐπὶ τῆς λέξεως Μαδὲν ἐφιστῶ
τὴν προσοχὴν τῶν ἐπαϊόντων.

17) Στράβ.: IB, 540 « χρυσταλείου πλάκας καὶ ὀνυχίτου λίθ. κλ.
Πρβλ. Διον: Περιηγ. στ. 724 ὅπου περὶ Κασπίας.

18) Στράβ.: IB', 547 ἐξαιρέτων μέρους ὡς καὶ τὸ ΙΑ', 499. Ὁρα
καὶ IB', 546, καὶ II', 556 — Πρβλ. Κερασσοῦς.

19) Στράβ.: IB', 540 « ἐν δὲ τῇ Καππαδοκίᾳ γίνεται καὶ ἡ λε-
γομένη Σινωπικὴ μίλτος ἀρίστη τῶν πασῶν » κτλ. Γ', 144. Μέτιθι τὰ
παρ' Ἡρόδ.: Δ, 29, δι' ἵππους αὐτόθι Δ', 2, 28, 110, 136' καὶ
περὶ βοσκημάτων ἐν γένει. Στράβ.: Ζ, 304.

Ἡ μέλτος ἐχρησίμευε πρὸς γραφὴν, ζωγραφίαν κλ. Πρβλ. Richter
Handel und Verkehr der Wicht: Völker des mittellmeeres
— σ. 28.

20) Τίνας εὐρὸν οἱ Μιλήσιοι ἐν Σινώπῃ καὶ πότε ἀκριβῶς αὕτη
ἀπώκισθη ἔργον ἐτέρας ζητήσεως. Ἐν τούτοις χάριν τῶν ἐν ταῖς πόλεσι
ταύταις φίλων ἰδίᾳ δὲ τοῦ φιλομουσοτάτου καὶ σεβασμιωτάτου ἱεράρχου
καὶ φίλου ἀγίου Ἀμασείας κ. κ. Ἀνθίμου σημειούμεθα ὅτι ὑπάρχουσιν
ἐξαιρετικὴ διατριβὴ περὶ Σινώπης γεγραμμένη, ἡ μὲν ὑπὸ τὸν τίτλον
Sinope του καθηγητοῦ Streuber ἐν Βασιλείᾳ γερμανιστ' ἡ δὲ ὑπὸ τὸν
τίτλον Sinopicarum Quaestionum Specimen' ὑπὸ Sengenbusch ἐν
Βερολίῳ λατινιστ'.

21) Ἀποικίαι Δωριέων ἐκ Μεγαρῶν.

22) Δύο πόλεις ὑπὸ τὸ αὐτὸ ὄνομα. Τούτων ἡ πρὸς Α. εἶνε ἡ ὑπὸ
τοῦ Ξενοφῶντος μνημονευομένη.

23) Ἀποικίαι. Ἰωνικαί· ἐκ Μιλήτου, Σινώπης — Ἡ Μεσημ-
βρία ἦτο δωρικὴ ἀποικία.

24) Πολλάκις συνώδευον τὰ σιταγωγὰ πλοῖα τριήρεις πρὸς προφύ-
λαξιν ἀπὸ τῶν ἐπιθροικῶν ἐπιδρομῶν. Πρὸς Δ η μ: πρὸς Λ ε π τ., 30,
ἐνθα ὁ λόγος περὶ τῆς ἐλευθεριότητος τοῦ ἄρχοντος τοῦ Κ. Βοσπόρου
Λ ε σ κ ω ν ος ἐπιτρέψαντος τὴν ἐξαγωγὴν σίτου ἄνευ τέλους. Ὁ Ξέρξης
ἐν Ἀδύμφῳ ὡν εἶδε πλοῖα ἐκ τοῦ Πόντου σιταγωγὰ διεκπλέοντα τὸν Ἑλ-
λῆσποντον καὶ εἰς Ἑλλάδα μεταβαίνοντα (Ἡρόδ., Ζ', 147).

25) Τοῦτου ἕνεκα ὁ Φίλιππος προσβαλὼν τὸ Βυζάντιον κύριον σκο-
πὸν εἶχε νὰ παρενοχλῇ κατὰ βούλησιν τὴν σιτοπομπεῖαν τῶν Ἀθη-
ναίων. Ὅρα τὰ ἐν Π ε ρ ῖ Σ τ ε φ. τοῦ Δ η μ. 254, 307.

26) Δ η μ. πρὸς Λ ε π., 31. Ὅρα καὶ τὸ ἀξίωμα τῶν Σ ι τ α-
φ υ λ α κ ω ν.

27) Richter αὐτόθι σ. 30.

28) Ἡ Θεοδοσία καὶ ἡ Φαναγορία ἐχορήγουν 180.000
μεδίωνων σίτου ἐτησίως εἰς τὸν Μιθριδάτην ἥτοι πᾶσιν εἰκοσι καὶ πέντε
ἑκατομμ. λίτρων. Ὅρα Atlas Univers d'Hist. et de Géogr. ὑπὸ
Bouillet σ. 829 στ. α' (ἔκδ. 1872)

29) Stretto di Calfa.

30) Τῷ 1793 ἰδρύθη, καὶ τὸ Ταϊγάνιον τῷ 1697.

31) Σημειούμεθα τοὺς κυριωτέρους. Πᾶς τις δύναται ἀνατρέχων
εἰς καταλλήλους χάρτας νὰ ἀναγράψῃ αὐτοὺς.

32) Ἡ ἡμετέρα αὐτοκρατορία κατὰ τὴν Γεωγραφίαν τῆς
Ἑμπορίας καὶ τῶν Συγκοινωνιῶν (Grundriss) ὑπὸ G.
Rothaug (ἐν Βιέννῃ 1890) ἔχει ἐμπορικὸν ναυτικὸν ἐκ 469 πλοίων, ὧν
τὰ 29 ἀτμήρη (ἐν σελ. 79).

(Ἀκολουθεῖ)

ΑΚΙΤΟΛΟΓΙΚΑ

ΝΟΜΙΣΜΑΤΟΛΟΓΙΚΑ

ΑΝΕΚΔΟΤΑ ΒΙΘΥΝΙΚΑ ΝΟΜΙΣΜΑΤΑ

Α'. ΠΡΟΥΣΗΣ.

Μετὰ τὴν ἔκδοσιν τῶν ἡμετέρων Βιθυνικῶν ἡσυχολήθη ἐν τῇ συλ-
λογῇ καὶ μελέτῃ ἀνεκδότων Βυθυνικῶν νομισμάτων μὴ συμπεριληφθέν-
των ἐν ἐτέροις νομισματικοῖς συγγράμμασιν. Ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ μεγά-
λου καὶ κλασικοῦ συγγράμματος τοῦ Mionnet καὶ τῆς ἡμετέρας συλ-
λογῆς ἐρεϊδόμενος συνέγραψα ὁλόκληρον νομισματικὴν μελέτην, ἐν ἣ
πραγματεύομαι περὶ τῶν νομισμάτων πέντε διασήμεων πόλεων τῆς Βι-
θυνίας, ἥτοι τῆς Προύσης, Νικομηδείας, Νικαίας, Κίου καὶ Ἀπαμείας.
Ἀποσπῶντες οὖν ἐκ τῆς τοιαύτης ἡμετέρας νομισματικῆς μελέτης
ἐρχόμεθα πρῶτον δημοσιεῦσαι τὰ περὶ Προύσης.

Γνωστὸν ἐστὶν ἐκ τῆς ἱστορίας ὅτι ἡ Προῦσα ἀπὸ τοῦ 73 ἔτους π.
Χ. ὀριστικῶς ὑπετάγη ὑπὸ τὴν Ρωμαϊκὴν κυριαρχίαν, συγκαταλεγμένη
μεταξὺ τῶν ἐλευθέρων πόλεων τῆς ὑπὸ Ἀνθυπάτου μὲν τὸ πρῶτον (Pro-
consul), κατόπιν ὑπὸ Στρατηγῷ (Praetor) καὶ βραδύτερον ὑπὸ Προ-
σβευτοῦ τοῦ Σεβαστοῦ καὶ Ἀντιστρατήγου (Legatus Augusti et
Propraetor) διοικουμένης Βιθυνίας. Ἐκ τῶν πρώτων ἀνθυπάτων τῆς
Βιθυνίας καὶ τοῦ Πόντου γνωστὸς τυγχάνει ὁ Γάιος Παπίριος Κάρβων
(C. Papirios Carbo), ὃν μαθαίνομεν ἔκ τινων προυσαϊκῶν νομισμάτων
(ἀριθ. 1 καὶ 2) φερόντων ἄφ' ἐνὸς μὲν ΠΡΟΥΣΑΕΩΝ, ἐπὶ τοῦ ἐτέρου
δὲ ἐπιγρ. ΓΑΙΟΥ ΠΑΠΗΡΙΟΥ ΚΑΡΒΩΝΟΣ., τὴν Ρώμην προσωπο-
ποιημένην, καθήμενὴν ἐπὶ ὄπλων καὶ λαφύρων καὶ κρατοῦσαν δόρυ καὶ
Νίκην καὶ κάτωθι τὰ γράμματα ΡΩΜΗ.

Διατελοῦσα δὲ ἡ πόλις αὕτη πιστὴ καὶ μετ' εὐνοίας πολιτευομένη
πρὸς τοὺς Ρωμαίους ἀπῆλκυσε πλήρους μονονομίας καὶ ἀστι-
κῆς ἐλευθερίας. «Πολιτευσάμενοι δὲ πρὸς Ρωμαίους οἱ Προυσαεῖς εὐνοϊ-
κῶς ἐλευθερίας ἔτυχον».

Τὰ πρῶτα γνωστὰ προυσαϊκὰ νομίσματα ἐκόπησαν ἀπὸ τῆς ἐποχῆς
τοῦ Νέρωνος μέχρι Οὐαλεριανοῦ (54—263 μ. Χ.) καὶ φέρουσι τὰς προ-
τομας τῶν Ρωμαίων αὐτοκρατόρων καὶ συζύγων αὐτῶν.

Τὰ πλεῖστα τῶν ἐν Προύσῃ κοπέντων νομισμάτων εἰσὶν ἐξ ὀρειχάλ-
κου καὶ τινὰ δὲ χάλκινα· ἡ τέχνη τούτων ἐστὶ κομψή καὶ λίαν ὠραία.

1) Ἑμπ. Κεφαλὴ νέα πρὸς τὰ δεξιὰ μετ' ἐπιγρ. ΠΡΟΥΣΑΕΩΝ,
καὶ κάτωθι ἡ χρονολογία ΔΚΣ (224).

Ὅπ. Ἡ Ρώμη καθήμενὴ ἐπὶ λαφύρων καὶ ἐστραμμένη πρὸς τὰ
ἀριστερά, κρατοῦσα δὲ ἐν τῇ δεξιᾷ χειρὶ μικρὰν Νίκην καὶ διὰ τῆς ἀρι-
στερᾶς δόρυ ἐπιγρ. ΕΠΗ. ΓΑΙΟΥ ΠΑΠΗΡΙΟΥ ΚΑΡΒΩΝΟΣ.

2) Ἑμπ. ΠΡΟΥΣΑΕΩΝ. Κεφαλὴ Βάκχου ἐστραμμένη νησσοῦ, κα-
τωθὶ ἡ χρονολογία ΔΚΣ (224)¹.

Ὅπ. ΕΠΗ. ΓΑΙΟΥ ΠΑΠΗΡΙΟΥ ΚΑΡΒΩΝΟΣ. Ἡ Ρώμη καθ-
μένη ἀριστερᾷ ἐπὶ ὄπλων κρατοῦσα ἐν τῇ δεξιᾷ μικρὰν Νίκην, καὶ ἐν τῇ
ἀριστερᾷ δόρυ, κάτωθι ΡΩΜΗ.

3) Ἑμπ. ΠΡΟΥΣΑΕΩΝ. Ἡ Ἀρτεμις τῆς Ἐφέσου μετὰ τῶν ὄφε-
λῶν καὶ ἐλάφων αὐτῆς.

4) Ἑμπ. ΠΡΟΥΣΑ. Πυργόφορος γυναικεῖα κεφαλὴ.

Ὅπ. ΠΡΟΥΣΑΕΩΝ. Ἐρως ὄρθιος στηριζόμενος ἐπὶ στήλης.

5) Ἑμπ. ΠΡΟΥΣΑ. Πυργόφορος γυναικεῖα κεφαλὴ.

Ὅπ. ΠΡΟΥΣΑΕΩΝ. Ἡ Πελαγία Ἀφροδίτῃ ὀρθία βλέπουσα κατὰ
πρόσωπον παρὰ τοὺς πόδας αὐτῆς· ἐκατέρωθεν ἵππος θαλάσσιος.

6) Ἑμπ. ΠΡΟΥΣΑ. Πυργόφορος γυναικεῖα κεφαλὴ.

Ὅπ. ΠΡΟΥΣΑΕΩΝ. Ἡ Νίκη γυμνὴ, πτερωτὴ, στηρίζουσα τὴν
ἀριστερὰν ἐπὶ στήλης.

Ἑμπ. Κεφαλὴ Ἡρακλέους γενεαίτου.

Ὅπ. ΠΡΟΥΣΑΕΩΝ. Ὁ Ἑρμῆς ὄρθιος κρατῶν ἐν μὲν τῇ δεξιᾷ
βαλάντιον, ἐν δὲ τῇ ἀριστερᾷ κηρύκειον.

ΤΑ ΤΟΥ ΝΕΡΩΝΟΣ.

8) Ἑμπ. ΝΕΡΩΝ, ΚΛΑΥΔΙΟΣ, ΚΑΙΣΑΡΟΣ ΣΕΒΑΣΤΟΣ. Κε-
φαλὴ ἀκτινοειδῆς τοῦ Νέρωνος.

Ὅπ. ΠΡΟΥΣΑΕΩΝ. Ἐντὸς στεφάνης ἐκ δάφνης ἐν δυσὶ γραμ-
μαῖς.

ΤΑ ΤΟΥ ΤΡΑΪΝΟΥ.

9) Ἑμπ. ΑΥ. ΝΕΡ. ΤΡΑΪΝΟΣ. Κ. C. T. Δ. Κεφαλὴ δαφνη-
φόρος τοῦ Τραϊνοῦ πρὸς τὰ δεξιὰ.

Ὅπ. ΠΡΟΥΣΑΕΩΝ. Ἡ Πελαγία Ἀφροδίτῃ, ὀρθία κατὰ πρόσω-
πον, ἔχουσα παρὰ τοὺς πόδας αὐτῆς ἐκατέρωθεν ἵππον θαλάσσιον.

10) Ἑμπ. ΑΥ. ΝΕΡ. ΤΡΑΪΝΟΣ. ΚΑΙ. CΕ. ΓΕΡ. Δ. Κεφαλὴ
τοῦ Τραϊνοῦ πρὸς τὰ δεξιὰ.

Ὅπ. ΠΡΟΥΣΑΕΩΝ. ΔΙΑ. ΟΛΥΜΠΙΟΝ. Ὁ Ζεὺς καθήμενος καὶ
ἐστραμμένος πρὸς τὰ δεξιὰ, κρατῶν ἐν τῇ ἀριστερᾷ σφαῖραν μετ' ἐπικα-
θημένης Νίκης καὶ διὰ τῆς δεξιᾶς δόρυ.

11) Ἑμπ. ΠΡΟΥΣΑΕΩΝ. Ἡ Περσεφόνη βαδίζουσα καὶ κρατοῦσα
δι' ἐκάστης τῶν χειρῶν δῆδα.

12) ΑΥ. ΝΕΡ. ΤΡΑΪΝΟΣ. C. . . Κεφαλὴ δαφνηφόρος τοῦ Τραϊ-
νοῦ πρὸς τὰ δεξιὰ.

Ὅπ. ΠΡΟΥΣΑΕΩΝ Ἀρτεμις ἡ Φωσφόρος (Lucifera) ἐνδεδυμέ-
νη μακρὰν ἐσθῆτα, βαδίζουσα πρὸς τὰ ἀριστερὰ καὶ κρατοῦσα δι' ἐκά-
στης τῶν χειρῶν δῆδα.

13) . . . Ἑμπ. ΤΡΑΪΝΟΣ. Κεφαλὴ δαφνηφόρος.

Ὅπ. ΠΡΟΥΣΑΕΩΝ. Νίκη βαδίζουσα, κρατοῦσα ἐν μὲν τῇ δεξιᾷ
στέφανον ἐκ δάφνης ἐν δὲ τῇ ἀριστερᾷ φοῖνικα.

14) Ἑμπ. ΑΥ. ΝΕΡ. ΤΡΑΪΝΟΣ. Κ. C. Γ. Δ. Κεφαλὴ δαφνη-
φόρος.

Ὅπ. ΠΡΟΥΣΑ. Ἡ Ἀνδρομέδα γυμνὴ, τὰς χεῖρας προσδεδεμένας
ἐπὶ βράχου, παρὰ τοῖς ποσὶν αὐτῆς θαλάσσιος ἵππος.

15) Ἑμπ. . . Κεφαλὴ τοῦ Τραϊνοῦ.

Ὅπ. ΠΡΟΥΣΑΕΩΝ. Γυνὴ ἐνδεδυμένη χιτῶνα καθῆται ἐπὶ λέον-
τος κατακεκλιμένου, ἔχουσα ἀμφοτέρως τὰς χεῖρας αὐτῆς ἐπὶ τῆς κε-
φαλῆς.

16) Ἑμπ. Ἑτερον: ΠΡΟΥΣΑΕΩΝ. Γυνὴ κατακεκλιμένη κρα-
τεῖ διὰ τῆς ἀριστερᾶς κλάδον, ἐνώπιον αὐτῆς δένδρον.

17) Ἑτερον: ΠΡΟΥΣΑΕΩΝ. Γυνὴ καθήμενὴ κρατεῖ διὰ τῆς δε-
ξιᾶς χειρὸς κλάδον, παρὰ τοὺς πόδας αὐτῆς ἕτερος κλάδος.

1) Ἐπὶ τῇ βάσει τῆς χρονολογίας ταύτης στηριζόμενος ὁ νομισμα-
τολόγος Mionnet ἀνάγει τὴν ἀρχὴν τῆς Προύσης εἰς τὸ ἔτος 297 π. Χ.